

Utrzymanie w mocy rozwiązań z poprzedniego roku szkolnego w roku 2022/2023	
Dodatkowe zajęcia z języka polskiego	Kontynuowanie zasad organizowania dodatkowych zajęć z języka polskiego – zajęcia te mają odbywać się w minimalnym wymiarze 6 godzin tygodniowo i mogą być prowadzone indywidualnie lub w grupach do 15 uczniów.
Zwiększenie liczby oddziału przedszkolnego oraz oddziału klas I–III	Możliwe zwiększenie liczby oddziału przedszkolnego (o nie więcej niż 3 dzieci będących obywatelami Ukrainy) oraz oddziału klas I–III szkoły podstawowej o nie więcej niż 4 uczniów będących obywatelami Ukrainy.
Zwiększenie liczby uczniów w oddziale specjalnym lub integracyjnym	Możliwe funkcjonowanie oddziału integracyjnego lub specjalnego w przedszkolu lub w szkole, w tym także na zajęciach świetlicowych oraz w grupie w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym oraz specjalnym ośrodku wychowawczym oraz oddziałach łączonych w szkołach specjalnych ze zwiększoną liczbą dzieci lub uczniów niepełnosprawnych będących obywatelami Ukrainy.
Wybrane treści z podstawy programowej w oddziale przygotowawczym	Możliwe prowadzenie zajęć obejmujących wybrane treści z podstawy programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego w oddziale przygotowawczym zorganizowanym w branżowej szkole I stopnia lub technikum.

Niekwalifikowanie ucznia oddziału przygotowawczego	Wyłączenie obowiązku klasyfikacji rocznej ucznia uczęszczającego do oddziału przygotowawczego, w przypadku gdy rada pedagogiczna uzna, że: - nie zna on języka polskiego lub - znajomość języka polskiego nie jest wystarczająca do nauki, lub - gdy zakres realizowanych w szkole zajęć edukacyjnych uniemożliwia przeprowadzenie klasyfikacji rocznej tego ucznia.
Przyjmowanie uczniów niepełnosprawnych na podstawie oświadczenia	Możliwe przyjmowanie niepełnosprawnych dzieci lub uczniów do przedszkoli, szkół i placówek specjalnych na podstawie oświadczenia rodzica lub osoby sprawującej opiekę nad dzieckiem lub uczniem o złożeniu do publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym publicznej poradni specjalistycznej, wniosku o wydanie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.
Modyfikacja programu wychowawczo-profilaktycznego	Możliwa modyfikacja programu wychowawczo-profilaktycznego ze względu na włączenie uczniów będących obywatelami Ukrainy w funkcjonowanie szkoły.
Zatrudnianie w poradniach osób niebędących nauczycielami	Możliwe zatrudnienie w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w tym specjalistycznych oraz w publicznych placówkach oświatowo-wychowawczych, osób, które nie są nauczycielami. Zatrudnienie będzie następowało za zgodą kuratora oświaty.

SYSTEM EDUKACYJNY UKRAINY: SKALA OCEN

Propozycja :

Lp.	Oceny w skali 1-12 Stosowany na Ukrainie	Rodzaj oceny	Polska skala ocen uwzględniająca „+”	Polska skala ocen nie uwzględniająca „+”	Uwagi
1.	12	Oceny wysokie	Celująca	Celująca	
2.	11		Bardzo dobra +	Bardzo dobra	
3.	10		Bardzo dobra	Bardzo dobra	
4.	9	Oceny średnie	Dobra +	Dobra	
5.	8		Dobra	Dobra	
6.	7		Dostateczna +	Dostateczna	
7.	6	Oceny słabe	Dostateczna	Dostateczna	
8.	5		Dopuszczająca +	Dopuszczająca	
9.	4		Dopuszczająca	Dopuszczająca	
10.	3	Oceny niskie	Dopuszczająca	Dopuszczająca	
11.	2		Niedostateczna +	Niedostateczna	
12.	1		Niedostateczna	Niedostateczna	

I etap : „MIESIĄC MIODOWY”

- Na tym etapie, nazywanym fazą **turystyczną**, **dziecko jest zadowolone i pozytywnie nastawione do odmienności kulturowej**.
- Nowość zachwyca, intryguje, wywołuje entuzjazm.

Jak pomóc?

- Warto cieszyć się razem z nim, ale też urealniać otaczający świat, tj. przekazywać rzetelne informacje o zasadach panujących w przedszkolu
- Zachęcać do nawiązywania pozytywnych relacji kontaktów z innymi dziećmi.

II etap: PIERWSZA FAZA SZOKU

- Rzeczywistość okazuje się bardziej zaskakująca, a **odmienność zdecydowanie bardziej przeszkadza i irytuje, niż cieszy**.
- Codienne pomyłki i nieporozumienia powodują silną frustrację i złość na siebie samego.
- **Skutkuje to wycofaniem z życia przedszkolnego, niechęcią do nawiązywania kontaktów.**

III etap: DRUGA FAZA SZOKU

- **Funkcjonowanie w odmiennym kręgu kulturowym jest często bolesne i wyczerpujące**, co może skutkować osłabieniem i nawet skłonnością do chorób.
- Dominuje przekonanie, że **to „oni”, czyli członkowie społeczeństwa przyjmującego, są źli**, nieodpowiednio się zachowują i są wobec mnie niechętni.
- **Zmienia się ukierunkowanie złości i agresji z siebie samego na „nich”** - mogą się zdarzać wybuchy złości i agresji przeciwko uczniom z grupy większościowej.

Jak pomóc?

Poprosić o pomoc rówieśnika — uchodźcę, który:

- już sobie poradził,
- ma pozytywne nastawienie,
- dobrze odnajduje się w nowej sytuacji,
- Sprawnie funkcjonuje w przedszkolnej przestrzeni.

np. Można uczynić go „asystentem” nowego ucznia podczas przerw...

Taki ekspert z własnej kultury będzie dla nowego ucznia ogromnym wsparciem.

Jak pomóc?

- **Nie potępiać niechęci i złości wobec innych** - okazywać zrozumienie dla odczuć i wątpliwości pojawiających się na tym etapie.
- Zachęcać do innego sposobu wyładowania agresji, np. *poprzez*
- Wyjaśniać powszechność i naturalność takiego stanu.
- Uspokajać, wyjaśniając, że ten etap wkrótce minie.
- Zachęcić do kontaktu z „pozytywnymi” osobami — Do których dziecko ma zaufanie...

III etap: DRUGA FAZA SZOKU

- **Funkcjonowanie w odmiennym kręgu kulturowym jest często bolesne i wyczerpujące**, co może skutkować osłabieniem i nawet skłonnością do chorób.
- Dominuje przekonanie, że **to „oni”, czyli członkowie społeczeństwa przyjmującego, są źli**, nieodpowiednio się zachowują i są wobec mnie niechętni.
- **Zmienia się ukierunkowanie złości i agresji z siebie samego na „nich”** - mogą się zdarzać wybuchy złości i agresji przeciwko uczniom z grupy większościowej.

Jak pomóc?

- **Wskazywać dotychczasowe osiągnięcia** dziecka i pozytywne doświadczenia w nowym kraju.
- Odsunąć w czasie działania wymagające skupienia i stabilności emocjonalnej.
- Porażka pogłębi tylko negatywne nastawienie na tym etapie funkcjonowania ucznia.

IV etap: ZROZUMIENIE

- Rozpoczyna się **okres stabilizacji emocjonalnej i społecznej**.
- Dziecko zna już plusy i minusy funkcjonowania w nowej grupie i odzyskuje siły oraz poczucie kontroli.
- Uczeń zyskuje także zdrowy dystans do swojego otoczenia ...
- **Powraca chęć do nawiązywania i podtrzymywania kontaktów społecznych.**
- Poprawia się też kondycja psychofizyczna, zdolność koncentracji i wydolność poznawcza dziecka.

Decyzje i obowiązki po stronie dyrektora

- Dokumentacja dziecka ...
- Odpowiedni wybór grupy... klasy
- Przyjęcie dziecka na wybrane zajęcia dodatkowe ...
- Zapewnienie ppp ...
- Wyprawka przedszkolna, wyprawka szkolna ... (?)
- Informacje do rodziców dzieci polskich ...

Adaptacja w szkole... w przedszkolu...

1. Zapoznanie dzieci z placówką, można zwiedzić szkołę.
2. Zaproponowanie rodzicom stopniowego wydłużania czasu pobytu dziecka w placówce.
3. Umożliwienie dziecku przynoszenia do placówki ulubionej zabawki – dzieci młodsze.
4. Budowanie pozytywnego wrażenia o placówce, zachęcanie rodziców do takich samych zachowań.
5. Jeżeli dziecko i mama mają duże trudności z rozstaniem warto poprosić, żeby na początku przyprowadzał dziecko ktoś inny z rodziny.
6. uniemożliwianie przeciągania pożegnań – grzecznie wyjaśnij rodzicowi, że długie tulenie, powracanie, tylko utrudniają proces adaptacji.

Przybycie nowego dziecka cudzoziemskiego do grupy

Upewnij się, że posiadasz podstawowe informacje na temat nowego dziecka, np. imię i nazwisko, data urodzenia, kontakt do rodziców / opiekunów, znajomość języków, itp.

Zorganizuj spotkanie z rodzicami / opiekunami nowego ucznia i pokaż przedszkole, szkołę...

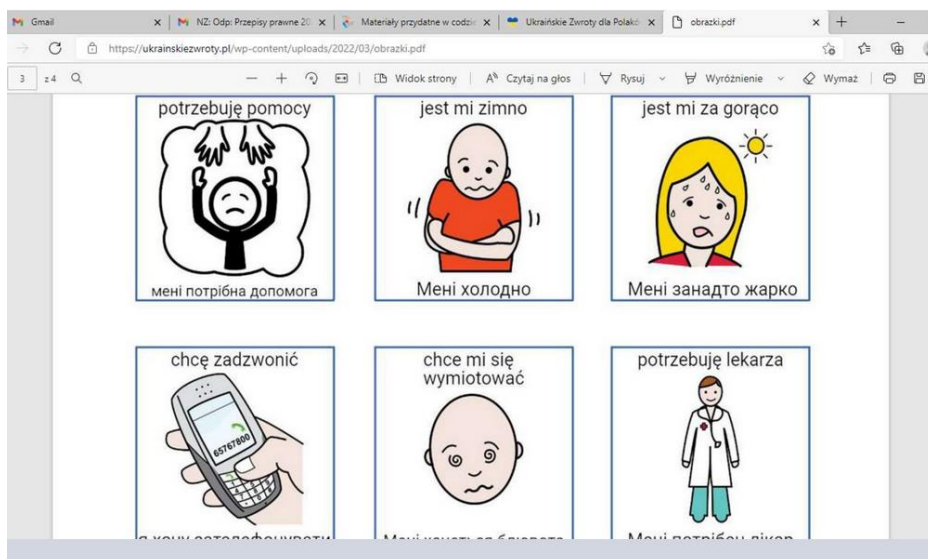
Zaprowadź nowe dziecko do szatni i do sali, do klasy...

Upewnij się, że nowo przybyłe dziecko angażuje się we wszystkie zadania, pracuje w grupach zadaniowych i znajduje swoje miejsce w grupie, a inne dzieci są otwarte i wrażliwe na jego potrzeby

Zachęć ambitne i wrażliwe dzieci do bliskiej współpracy z nowym kolegą / koleżanką

Zaproponuj wybranemu dziecku z grupy pełnienie funkcji "opiekuna - przewodnika" względem dziecka cudzoziemca, wyjaśnij mu jego rolę, np. pomoc w poruszaniu się po szkole, zapewnienie towarzystwa w czasie przerwy, w czasie wyjścia na boisko, w czasie zajęć edukacyjnych itp.

Przygotuj dla nowego dziecka zestaw obrazków i innych pomocy językowych ułatwiających wyrażanie własnych potrzeb, samopoczucia i emocji, np. głodu, pragnienia, smutku, choroby, konieczności skorzystania z toalety, itp.

Pozwól, żeby dziecko miało swoją przestrzeń w grupie, w sali, miejsce, które polubi i będzie się w nim czuło bezpiecznie

Jeśli w społeczności szkolnej jest ktoś z kraju pochodzenia nowego dziecka, zaaranżuj ich spotkanie.

Pozwalaj na komunikację w języku rodzimym dziecka

Obserwuj nowe dziecko, pomagaj mu w trudnych sytuacjach związanych z funkcjonowaniem w nowej rzeczywistości.

Chwal postępy językowe nowego ucznia, motywuj go.

Systematycznie rozmawiaj z opiekunami / rodzicami na temat integracji w nowym środowisku.

Pierwsze dni, tygodnie, a może miesiące ...

- Zajęcia integracyjne w grupie, w klasie...– wspólne spędzanie czasu (bank pomysłów...)
- Komunikacja na poziomie przestrzeni artystycznej – plastycznej, muzycznej...
- Mowa ciała, gesty, mimika...
- Dziecko blisko nauczyciela, wokół dzieci spokojne, niekonfliktowe
- Przygotowanie mini słowniczka polsko – ukraińskiego, jeżeli jest taka potrzeba - podpisanie sprzętów, mebli, przestrzeni szkolnej, plan przedszkola w języku dziecka – pomoc dla rodziców
- Nie polonizowanie imion dzieci
- Wyprawka - pomoc rodziców dzieci polskich ... – plecak, bloki, kredki, bidon, przybory ...

Bezpłatna Pomoc Psychologiczna Dzieciom

w języku ukraińskim

tel. 800 12 12 12

Stan na teraz ...

- Dziecko w traumie ...
- Zespół stresu pourazowego – apatia, zachowania depresyjne, agresja
- Niemożność określenia wiedzy i umiejętności nowych dzieci
- Regres intelektualny, stan zamrożenia
- Potencjalne konflikty z rówieśnikami – np. zachowania agresywne, nieumiejętność współpracy w grupie, w klasie, zabieranie zabawek, niechęć do wspólnej zabawy...
- Różnice kulturowe

Problem: Konflikt między uczniami

- **Problem: Konfitura, sześćdziesiona.**
- Uchodźcy samodzielnie wymierzają sprawiedliwość, często uciekając się do kontaktu fizycznego z innym dzieckiem. Dlaczego? Nie umieją tego rozwiązać inaczej. Nie znają języka, wstydzą się, gestykulacja nie zawsze wydaje się wystarczająca. Na każdą skargę nauczyciel musi zareagować, to jasne. Jednak nie zawsze zgłaszający jest poszkodowanym w całej sytuacji.
- **Jak go rozwiązać?**
- Obserwować, reagować, pytać, rozmawiać. Obserwować, reagować, pytać, rozmawiać. Za każdym razem. Nauczyciel musi być czujny, próbować dotrzeć do sedna sprawy, chociaż w sytuacji bariery językowej jest to znacząco utrudnione. Najgorszy nauczyciel to ten, który jest niesprawiedliwy. Gdy będziemy niewłaściwie rozstrzygać spory w nowoprzybytych dzieciach może rosnąć uczucie frustracji, krzywdy, a te rodzić kolejne awantury. Pedagog musi być dobrym strażakiem i gasić konflikty w zarodku.

2. Problem: bariera językowa

- **Problem: inny język.**
- Z barierą językową radzimy sobie za pomocą translatorów Google'a. Uczniowi na laptopie wyświetlają się słowa nauczyciela przełożone na ukraiński. Często uchodźcy, pod pozorem dogadania się z koleżanką lub kolegą z klasy, uciekają w świat gier on-line oraz mediów społecznościowych i wykorzystują uprzywilejowaną sytuację legalnego używania telefonu w szkole. To rodzi bunt pozostałych dzieci, jest to jak najbardziej słuszne. Regulamin szkolny obowiązuje wszystkich i należy się go stosować.
- **Jak go rozwiązać?** Sprawdzać, sprawdzać, sprawdzać, co robi nowy uczeń. I tłumaczyć. Przemykanie oka przez nauczycieli na używanie telefonu do spraw niezwiązanych z pokonywaniem bariery językowej może mieć bardzo krótkie nogi.

3. Ja nie panimaju. Po ukraińsku, po rosyjsku, po angielsku. Po żadnymu

- **Problem: udawanie.**

- Nie oszukujemy się, nie przyjechali do nas tylko prymusi. Wiele dzieci czeka tylko od dzwonka do dzwonka na kolejną przerwę. Nie chcieli się uczyć za Bugiem, z różnych powodów, to i nad Wisłą tej chęci nie nabędą, jeśli się o to nie postaramy. Częstym wybiegiem stosowanym przez takie dzieci jest udawanie, że nie rozumieją, co się do nich mówi. Nawet w ich własnym języku.

- **Jak go rozwiązać?**

- Stare dobra rada brzmi - bądź konsekwentny. Patrz prosto w oczy. Nie wymyślaj innych sformułowań, nie wołaj innych osób, nie ściągaaj kolejnych aplikacji, żeby komunikat trafił do odbiorcy. Bądź pewny, że trafił. Czasami nawet lepiej niż się spodziewasz. Nie myśl, że tracisz czas, że przerwałeś lekcję, a ciebie goni podstawa programowa. Poczekaj, aż nowy uczeń zda sobie sprawę, że nie odpuścisz wykonania polecenia

4. W czasie deszczu dzieci się nudzą

(źródło: *Dzieci z Ukrainy w polskiej szkole. Obserwacje po miesiącu edukacji* - SEBASTIAN WALCZAK)

- **Problem: mało atrakcyjne zasoby.**

- Dotyczy to młodszych, starszych, zdolnych i zdolnych, ale leniwych. Nie mamy odpowiedniej ilości narzędzi dydaktycznych, kart pracy, ćwiczeń dwujęzycznych w formie papierowej lub on-line, żeby te podać do wykonania uchodźcom. Często apatia, nieuwaga lub zwykłe nudzenie się na lekcji lub w świetlicy nie jest winą odpowiedniego poziomu koncentracji lub zainteresowania. Po prostu, uczeń nie ma co robić.

- **Jak go rozwiązać?**

- Szukać, ale nie na siłę. Nie dawajmy dzieciom kart pracy, w których polecenia i treści nie są dla nas w pełni zrozumiałe. W ten sposób nie będziemy mieli pewności, że w przekazanych przez nas materiałach nie ma treści nieodpowiednich, na przykład wulgarnych, albo nieprofesjonalnie wytłumaczonych. Warto, żeby nauczyciele przedmiotowi założyli wspólną bazę pomysłów, linków internetowych, scenariuszy, materiałów do druku, z których każdy będzie mógł skorzystać. Razem możemy więcej.

WARTO PAMIĘTAĆ

- **proces adaptacji musi trwać;**
- **nowe dzieci muszą mieć zadania do wykonania**
 - **nie bójmy się “straty zajęć” na omawianie pojawiających się trudności,**
- **na pewno będziemy popełniać błędy, ważne, żeby z tych błędów się uczyć i dzielić się doświadczeniami**

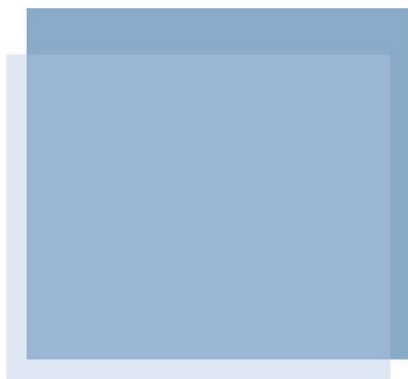
Czego oczekuje dziecko cudzoziemskie w polskiej placówce oświatowej...?

- poczucia bezpieczeństwa,
- akceptacji w środowisku rówieśników, w nowym miejscu, w nowej grupie,
- akceptacji przez nauczycieli,
- wsparcia, poczucia, że nie jest samo,
- pomocy w odnalezieniu się w nowej sytuacji, znalezieniu swego miejsca, roli jaką może odegrać w nowym środowisku,
- bycia zauważonym, nie ignorowanym, docenianym,
- pomocy w poznaniu nowego języka i kultury.

Informacje, które musimy przygotować dla nowego dziecka – powinny one dotyczyć:

- książek i przyborów – w dalszej czasowej przyszłości (np. „zerówka”, kl. 1-8),
- zajęć obowiązkowych i nieobowiązkowych, które np. wynikają z ppp;
- zasad panujących w szkole, w przedszkolu, dotyczących m.in.: zmiany obuwia, organizacji zabawy, nauki; posiłków, w przedszkolu - leżakowania (pościel, piżamka), zajęć dodatkowych, wycieczek, wyjść edukacyjnych;
- kultury naszego kraju (ze szczególnym uwzględnieniem zasad i norm obowiązujących oraz tradycji przestrzeganych w przedszkolu, szkole, których dziecko z innego kraju może nie znać - np. dzień matki, dzień dziecka, święta...
- wymagań edukacyjnych dostosowanych do jego możliwości

Diagnoza dziecka cudzoziemskiego

§ 2. 2. Potrzeba objęcia ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną w przedszkolu, szkole i placówce wynika w szczególności:

- 1) z niepełnosprawności;
- 2) z niedostosowania społecznego;
- 3) z zagrożenia niedostosowaniem społecznym;
- 4) z zaburzeń zachowania i emocji;
- 5) ze szczególnych uzdolnień;
- 6) ze specyficznych trudności w uczeniu się;
- 7) z deficytów kompetencji i zaburzeń sprawności językowych;
- 8) z choroby przewlekłej;
- 9) z sytuacji kryzysowych lub traumatycznych;
- 10) z niepowodzeń edukacyjnych;
- 11) z zaniedbań środowiskowych związanych z sytuacją bytową ucznia i jego rodziny, sposobem spędzania czasu wolnego i kontaktami środowiskowymi;

12) z trudności adaptacyjnych związanych z różnicami kulturowymi lub ze zmianą środowiska edukacyjnego, w tym związanych z wcześniejszym kształceniem za granicą.

Rozdział 3a, art. 44c uso

Nauczyciel jest obowiązany **indywidualizować pracę z uczniem** na zajęciach edukacyjnych i **dostosować** odpowiednio do:

- **potrzeb** rozwojowych i edukacyjnych
- **możliwości** psychofizycznych ucznia.

§ 2. 3 Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana
w przedszkolu, szkole i placówce rodzicom uczniów
i nauczycielom polega na wspieraniu rodziców
i nauczycieli w rozwiązywaniu problemów wychowawczych i dydaktycznych oraz
rozwijaniu ich umiejętności wychowawczych w celu zwiększania efektywności
pomocy udzielanej uczniom.

§ 2. 2. Potrzeba objęcia ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną w przedszkolu, szkole i placówce wynika w szczególności:
1) z niepełnosprawności;
2) z niedostosowania społecznego;
3) z zagrożenia niedostosowaniem społecznym;
4) z zaburzeń zachowania i emocji;
5) ze szczególnych uzdolnień;
6) ze specyficznych trudności w uczeniu się;
7) z deficytów kompetencji i zaburzeń sprawności językowych;
8) z choroby przewlekłej;
9) z sytuacji kryzysowych lub traumatycznych;
10) z niepowodzeń edukacyjnych;
11) z zaniedbań środowiskowych związanych z sytuacją bytową ucznia i jego rodziny, sposobem spędzania czasu wolnego i kontaktami środowiskowymi;
12) z trudności adaptacyjnych związanych z różnicami kulturowymi lub ze zmianą środowiska edukacyjnego, w tym związanych z wcześniejszym kształceniem za granicą.

§ 2. 3 Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana
w przedszkolu, szkole i placówce rodzicom uczniów
i nauczycielom polega na wspieraniu rodziców
i nauczycieli w rozwiązywaniu problemów wychowawczych i dydaktycznych oraz
rozwijaniu ich umiejętności wychowawczych w celu zwiększania efektywności
pomocy udzielanej uczniom.

Dziecko cudzoziemiec to dziecko o specjalnych potrzebach edukacyjnych - co to znaczy?

- Należy więc dostosować wymagania do jego możliwości, stwarzając mu warunki do edukacji i rozwoju.
- Zatem niezbędne jest stworzenie narzędzi, które pozwolą zbadać poziom wiedzy i zdobytych umiejętności, uwzględniających stopień znajomości języka polskiego (nawet w minimalnym zakresie) przez ucznia cudzoziemskiego.

Obszary dostosowania obejmują

- **warunki procesu edukacyjnego**
tj. zasady, metody, formy, środki dydaktyczne;
- **zewnętrzną organizację nauczania**
(np. posadzenie ucznia blisko nauczyciela);
- **warunki sprawdzania poziomu wiedzy i umiejętności** *(metody i formy sprawdzania i kryteria oceniania).*

Dostosowanie wymagań

- powinno dotyczyć głównie form i metod pracy z dzieckiem, rzadziej treści nauczania;
- **nie może polegać na takiej zmianie treści nauczania, która powoduje obniżanie wymagań** wobec dzieci z normą intelektualną;
- **nie oznacza pomijania haseł programowych**, tylko ewentualne realizowanie ich na poziomie wymagań koniecznych lub podstawowych;
- **nie może prowadzić do zejścia poniżej podstawy programowej**, a zakres wiedzy i umiejętności powinien dać szansę na sprostanie wymaganiom pierwszego etapu edukacyjnego.

Wymagania edukacyjne należy ustalić na takim poziomie, by dziecko mogło im sprostać i by skłaniały do odpowiedniego wysiłku edukacyjnego oraz zapewniały mu otrzymywanie odpowiedniej motywacji.

Zalecenia ogólne

- omawianie **niewielkich partii materiału** i o mniejszym stopniu trudności,
- pozostawianie **więcej czasu na jego utrwalenie**,
- podawanie **poleceń w prostszej formie**,
- częste **odwoływanie się do konkretnego**, przykładu,
- unikanie pytań problemowych, przekrojowych,
- **wolniejsze tempo pracy**,
- szerokie stosowanie zasady pogłębłości,
- **odrębne instruowanie dzieci**,

Proponowane dostosowania na zajęciach edukacyjnych

➤ **upraszczanie poleceń, krótkie polecenia,**

➤ głośne odczytywanie poleceń przez nauczyciela,

➤ **ograniczenie treści, wzbogacenie ilustracjami i gotowymi rysunkami,**

➤ formułowanie pytań w taki sposób, **by zawierały w swej treści informację naprowadzającą tok myślenia**, prezentowaną uprzednio w trakcie omawiania tematu,

➤ upraszczanie tematów, **dołączanie niezbędnego słownictwa**, niezbędnych struktur stylistycznych w postaci niedokończonych zdań,

➤ częste utrwalanie wprowadzonych wcześniej niewielkich partii materiału, wiązanie nowych wiadomości z tymi, które wcześniej już zostały zapisane w pamięci

➤ **rozbijanie poleceń złożonych** na krótkie kroki operacyjne,

➤ ograniczenie ilości bodźców wokół dziecka,

➤ **uproszczenie poleceń i pytań skierowanych do dziecka** (pytania na poziomie umożliwiającym udzielenie odpowiedzi prowadzą do wzrostu motywacji i poczucia własnej wartości),

➤ ukierunkowanie pracy poprzez **zwracanie uwagi na najważniejsze zagadnienia** (np. w trakcie czytania, opowiadania trzeba zwrócić uwagę np. na opis cech zewnętrznych i wewnętrznych bohatera, kolejność wydarzeń, wskazanie wydarzenia, które stanowi punkt kulminacyjny itp.)

➤ **dawanie czasu do namysłu po zadaniu pytania**, w trakcie odpowiedzi (liczymy do 3!)

➤ **stosowanie krótkich komunikatów, poleceń**,

➤ wykorzystanie mocnych stron dziecka,

➤ upraszczanie tematów, **dołączanie niezbędnego słownictwa**, niezbędnych struktur stylistycznych w postaci niedokończonych zdań,

➤ częste utrwalanie wprowadzonych wcześniej niewielkich partii materiału, wiązanie nowych wiadomości z tymi, które wcześniej już zostały zapisane w pamięci

➤ **rozbijanie poleceń złożonych** na krótkie kroki operacyjne,

➤ ograniczenie ilości bodźców wokół dziecka,

➤ **uproszczenie poleceń i pytań skierowanych do dziecka** (pytania na poziomie umożliwiającym udzielenie odpowiedzi prowadzą do wzrostu motywacji i poczucia własnej wartości),

- wydłużanie czasu pracy lub zmniejszanie porcji zadań,
- sprawdzanie poziomu rozumienia poleceń,
- wprowadzanie treści z użyciem materiałów konkretno - obrazowych,
- wyznaczenie miejsca w sali
- życzliwość i konsekwencja.

Nauczyciele powinni uwzględnić w swojej pracy poniższe wskazówki

- **Współpraca zespołu nauczycieli** pracujących z grupą wielokulturową, np. :
 - przygotowanie słownictwa niezbędnego do zrozumienia konkretnego tematu
 - konsultacje dot. formułowania zadań/poleceń;
 - informacja na temat stopnia opanowania języka polskiego.
- Ustalenie przez nauczyciela **wymagań koniecznych dla dziecka cudzoziemca**
- **Stosowanie języka instrukcji w komunikacji z uczniem cudzoziemcem**
(posługiwanie się krótkimi jasnymi komunikatami, np. *ułoż... , narysuj... , zrób... , pomaluj...*,

- Konsekwentne stosowanie **tekstów preparowanych**, tzn. *specjalnie przygotowanych dla dziecka cudzoziemca na bazie tekstów*, np. z „podręcznika” - zapisanych w bardzo prosty zrozumiały dla dziecka sposób
(*proste, jasne słownictwo, stosowanie zdań pojedynczych, prostych, współzrzednie złożonych, pozbawionych wszelkich językowych środków stylistycznych, szczególnie metafor*).
- Stosowanie bogatego **materiału ikonograficznego** (zdjęcia, ilustracje) przy wyjaśnianiu zagadnień tematycznych.
- Włączanie dziecka cudzoziemca **w pracę zespołową** i traktowanie go jak pełnoprawnego uczestnika zajęć.
- Przygotowywanie dla dziecka **instrukcji do zadań** w sposób krótki, jasny i prosty.

- Umożliwianie dziecku - cudzoziemcowi **wykazania się wiedzą i umiejętnościami** z danego tematu poprzez dobór odpowiednich rodzajów zadań
(*np. układanka, rysunek... materiały wizualne*).
- Formułowanie **pytań** skierowanych do dziecka w sposób **jasny, krótki** oraz dostosowany do poziomu znajomości języka polskiego (tak, aby odpowiadając na nie, miał poczucie sukcesu).
- **Akceptowanie każdej formy wypowiedzi świadczącej o zrozumieniu zagadnienia**
(*np. pojedyncze wyrazy, mowa ciała, gesty, rysunek*).

- Język polski – poznawanie nowych słów, bogacenie języka – z dowolnego zakresu poprzez: uzupełniania luk, rozsypanki wyrazowe, zdaniowe, rebusy, podpisywanie/ wyszukiwanie podpisów na ilustracji, rymowanki, dobieranie
- Wykorzystywanie mnemotechnik
- Zamiast całej lektury/ tekstu – wybrana scena/ fragment
- Prezentowanie tekstów za pomocą inscenizacji, dram, odgrywania ról
- Praca z dwujęzycznymi słownikami

- Tłumaczenie przez nauczyciela/ asystenta ucznia/ rodzica/ wyszukiwanie w Internecie/ spreparowanych tekstów z przedmiotów typu przyroda, biologia, geografia, chemia...
- Praca na najmniejszych fragmentach, króciutkich zamkniętych całościach
- Przygotowanie zestawu słów kluczowych z danej dziedziny, tematu – ze wskazywaniem, wyliczaniem ,...
- Praca na materiale ilustracyjnym

A poza tym...

- Wyznaczyć kolegów odpowiedzialnych za wsparcie konkretnego ucznia w wykonaniu pracy – w ramach wolontariatu;
- Zaprosić ucznia na zajęcia w świetlicy;
- Skontaktować się ze świetlicą środowiskową/ domem kultury – w celu dydaktycznego wsparcia ucznia
- Możliwość wykonania pracy w parach, w zespole z wyznaczaniem ról – z różnych przedmiotów
- Możliwość przygotowania pracy na ten sam temat ale z punktu widzenia szkoły w Ukrainie (historia powszechna, mapy)

**Zasady i kryteria oceniania
ucznia cudzoziemca**

JAK OCENIAĆ dziecko cudzoziemskie?

- Konsekwentnie **promujemy najmniejszą aktywność** związaną z tokiem zajęć (potrzeba sukcesu) - **uwzględnienie w ocenie zaangażowania w pracę**.
- Stosujemy **pytania naprowadzające**.
- **Doceniamy każdy wysiłek**
- Systematycznie nagradzamy za wykonane polecenia.

JAK OCENIAĆ ?

- Ustalamy i konsekwentnie **przestrzegamy zasad dotyczących: uzupełniania braków**
- **Nie komentujemy** w sposób przykry braku osiągnięć, stanu wiedzy, zachowania.
- Zachęcamy do „**bicia rekordów życiowych**” (niech dziecko stara się osiągnąć więcej w porównaniu z zeszłym rokiem, miesiącem tygodniem, a nie w porównaniu z rówieśnikami).

Dokumentowanie działań w zakresie wspierania dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych

propozycje:

- karta ucznia o specjalnych potrzebach edukacyjno-wychowawczych,
- nauczycielski arkusz obserwacji dziecka,
- nauczycielski formularz nominacji,
- testy diagnostyczne z poszczególnych zajęć.
- analiza wyników nauczania, ocena postępów
- wyników konkursów i „zawodów” grupowych, przedszkolnych,
- „teczka osiągnięć / postępów dziecka”,
- protokoły ze spotkań zespołu wychowawczego.

Ocenianie

– przykładowe zapisy w **regulaminie oceniania**

Aby ocenianie stanowiło rzetelną informację o postępach ucznia i pełniło funkcję motywującą do nauki, niezbędne jest spełnienie następujących warunków:

- Ścisła współpraca nauczycieli przedmiotów i nauczyciela języka polskiego jako drugiego uczących ucznia cudzoziemskiego.
- Stosowanie oddzielnych kryteriów oceny prac ucznia cudzoziemskiego.
- Dostosowanie wymagań do wiadomości i umiejętności nabytych w oparciu o teksty spreprowane.

Co oceniamy.... takie umiejętności jak:

- ✓ czytanie ze zrozumieniem (tylko teksty spreparowane);
- ✓ wyszukiwanie informacji;
- ✓ ogólne rozumienie tematyki i problematyki (np. lektur);
- ✓ elementy charakterystyki i oceny postaci (na podstawie tekstów spreparowanych);
- ✓ inne umiejętności dostosowane do możliwości uczniów (ze szczególnym uwzględnieniem stopnia opanowania języka polskiego).
- ✓ Umożliwić korzystanie podczas lekcji ze słownika dwujęzycznego.

Za co uczeń może zdobyć oceny:

- Za zabranie głosu w dyskusji, rozmowie,
- Za wykonanie pomocy, rysunku, ...
- Za zabranie materiałów na dany temat,
- Za przygotowanie zestawu słów po polsku na określony temat
- Za dobór podpisów do ilustracji,
- Za ułożenie ilustracji/ wymieszanego tekstu/zdań we właściwej kolejności – chronologiczna, logiczna, przyczynowo-skutkowa,

BEZ PRESJI OCENIANIA!

Ocenianie – czego nie należy ...

- wymagać czytania tekstów zapisanych w podstawie programowej, czytania i interpretacji utworów lirycznych;
 - oceniać umiejętności gramatycznych;
 - wymagać pisania dłuższych form wypowiedzi.
- Uwaga! Sprawdzanie osiągnięć ucznia cudzoziemca nie odnosimy w żaden sposób do egzaminów zewnętrznych czy egzaminów próbnych (wewnętrznych)

Przykład – praca w grupach – zasady:

- Karty pracy dla 5-6 zespołów.
- Wersja A – zadania nowe bez przykładowego rozwiązania. Do wykorzystania podręcznik, notatki
- Wersja B – zadania nowe z przykładowym rozwiązaniem. Do wykorzystania podręcznik, notatki, inny uczeń
- Wersja C – zadania typowe, dla których przykładowe rozwiązane tłumaczy nauczyciel w grupie,

po równo NIE ZNACZY sprawiedliwie

Na podstawie diagnozy / rozpoznania
powstają zalecenia
odnośnie pracy z dziećmi
i dostosowania wymagań
do możliwości i potrzeb uczniów,
czyli
indywidualizowanie pracy z uczniem CUDZOziemcem.

Specyficzne trudności występujące u dzieci uchodźców

Nauczanie w języku obcym – potencjalne trudności

- problemy z opanowaniem alfabetu...
- problemy z opanowaniem sprawności językowych, głównie czytania i pisanie
- nieznajomość kontekstu społecznego i kulturowego
- inna „wiedza powszechna”
- różnice w obowiązujących programach nauczania
- nieznajomość słownictwa specjalistycznego

Jedno zadanie – cztery poziomy: Przykład - język polski

Wersja A. Scharakteryzuj ulubionego bohatera wybranej książki/
przeczytanej lektury.

Wersja B. Scharakteryzuj ulubionego bohatera wybranej książki/
przeczytanej lektury. Jako odpowiedź wykorzystaj poniższe punkty:

1. Zaprezentuj/opisz wybraną książkę (autor, tytuł, 2-3 zdania o treści)
2. Opisz wygląd zewnętrzny bohatera
3. Opisz cech charakteru tej postaci
4. Uzasadnij, dlaczego jest to twój ulubiony bohater.

Wersja C. Scharakteryzuj ulubionego bohatera wybranej książki/ przeczytanej lektury.

Jako odpowiedź wykorzystaj poniższe punkty:

1. Zaprezentuj/opisz wybraną książkę (autor, tytuł, 2-3 zdania o treści)
2. Opisz wygląd zewnętrzny bohatera – kim jest, wiek, wzrost, kolor oczu, cechy szczególne np. nosi okulary, jest wysportowany...)
3. Opisz cech charakteru tej postaci – do każdej cechy dodaj przykładowe zachowanie – np. prawdomówny – nie oszukał kolegi, uczciwy- oddał znalezioną latarkę. Podaj przynajmniej -7 cech
4. Uzasadnij, dlaczego jest to twój ulubiony bohater np. chciałbyś się tak zachować, postępować, imponuje ci – napisz czym, jakim zachowaniem

Wersja D: poniżej rysunek bohatera przeczytanej/wybranej lektury.

1. Wpisz jego imię.
2. Na górze napisz tytuł książki, z której jest ta postać.
3. W wy kropkowane miejsca wstaw 2-3 słowa, które pasują do tej postaci. *Pierwsze przykładowe słowa masz już wpisane.*
4. W chmurce wpisz 1-2 zdania uzasadnienia, dlaczego to twój ulubiony bohater.

Instrukcja dla uczniów bez dostosowań Wersja A	Instrukcja dla uczniów z dostosowaniami Wersja B
Przeczytaj tekst ze zrozumieniem, dokonaj analizy zawartych w nim informacji. ➤ Wskaż na mapie Italię i Rzym, ➤ Wymień przyczyny powstania i rozwoju Rzymu, ➤ Opowiedz legendę o powstaniu Rzymu, ➤ Jakie historyczne czynniki sprzyjały powstaniu Rzymu, ➤ Wymienia skutki powstania miasta, ➤ Wyjaśnia przyczyny różnic dotyczących informacji legendarnych i historycznych; ➤ Wskaż podobieństwa i różnice między mitem, a prawdą historyczną, na przykładzie historii początków Rzymu.	Przeczytaj tekst i poszukaj odpowiedzi na pytania: ➤ Kiedy powstał Rzym? ➤ Co Rzymianie przejęli od Etrusków? ➤ Komu Rzymianie składali ofiary? ➤ Dlaczego Rzymianie podbijali Italię? Odpowiedzi umieść w odpowiednich miejscach na schemacie.

Przykłady kryteriów przy indywidualizacji ...

Wersja A

Sprawdzian z języka polskiego

- Wyszukujesz informacje w tekście.
- Wskazujesz przenośnię (metafory) w utworze.
- Układasz gratulacje.
- Przedstawiasz i uzasadniasz swoje zdanie.
- Określasz w tekście części zdania.
- Uzasadniasz pisownię wybranych wyrazów z rz, ż, ó, u.
- Znasz zasady stosowania znaków interpunkcyjnych; przecinka, kropki, cudzysłowu i poprawnie je stosujesz.
- Pisziesz sprawozdanie, wykorzystując informacje z załączonego źródła.

Wersja B

Sprawdzian z języka polskiego

- Wyszukujesz informacje w tekście.
- Znasz (niedosłowne) ukryte znaczenie wyrazów: czarna owca, czarny koń
- Uzupełniasz gratulacje wybranymi informacjami.
- Przedstawiasz i uzasadniasz swoje zdanie (uzupełniasz wypowiedź)
- Podkreślasz w zdaniach czasowniki (wyrazy odpowiadające na pytanie co robi? co dzieje?)
- Uzupełniasz luki brakującymi literami: rz, ż, ó, u.
- Uzupełniasz zdania znakami interpunkcyjnymi: kropką, przecinkiem, znakiem zapytania, cudzysłowem.
- Uzupełniasz sprawozdanie informacjami
- z załączonego źródła (tekstu, mapy, zdjęcia)

Kartkówka z języka polskiego - przykład

Wersja A

- Gdzie mieszkali bogowie?
- Kim były Hera, Atena i Afrodyta i czym się opiekowały?
- Co to jest mit?
- Wyjaśnij następujące związki frazeologiczne:
 - jabłko niezgody
 - puszka Pandory
 - syzyfowa praca

Wersja B

- Gdzie mieszkali bogowie greccy? Podkreśl dobrą odpowiedź
wzór: Zeus władca bogów
a) w kościele b) na całym świecie c) na Olimpie
- Dopasuj wg wzoru:
Wzór: Amor ----- strzała, kij, serce Afrodyta ----- dom, żona Zeusa
Hera ----- miłość, piękno Atena ----- mądrość, sztuka walki
- Co to jest mit? Podkreśl dobrą odpowiedź.
a) Opowieść o bogach, herosach i ludziach tłumacząca zjawiska przyrodnicze i powstanie świata.
b) opowieść tylko o postaciach historycznych i ich przygodach.
- Połącz w pary:
wzór: nić ----- Ariadny jabłko syzyfowa Puszka niezgody
Pandory
- Dopasuj pary wyrazów do rysunku

Przykłady kryteriów

Wersja A

praca domowa z biologii (układ krwionośny)

- Podaj 5 najważniejszych twoim zdaniem informacji o układzie krwionośnym.
- Wyjaśnij pojęcia :,
- Wykonaj rysunek przedstawiający mały i duży krwioobieg i podpisz wszystkie organy, przez które przechodzi krew.

Wersja B

praca domowa z biologii (układ krwionośny)

- Podaj 5 (4-3) głównych (ważnych) informacji o układzie krwionośnym,
- Wyjaśnij pojęcia :,
- Narysuj mały i duży krwioobieg
- Podpisz wszystkie (ile?) organy, przez które przechodzi (płyne) krew.

Aby ustalić nazwę gatunkową otrzymanej przez Was rośliny postępujcie wg kolejnych punktów instrukcji.

1. Przeczytajcie tekst dotyczący roślin iglastych – podręcznik s.
2. Przyjrzyjcie się eksponatowi rośliny (gałązki i szyszki) iglastej.
3. Dokonajcie obserwacji naturalnych okazów szpilek i gałązek oraz szyszek tej rośliny.

Zwróćcie uwagę na:

- długość igieł, sposób umieszczenia igieł na gałązce, wygląd i kształt szyszek lub szyszkogod lub osnówek tej rośliny, umieszczenie szyszek na roślinie, wygląd zewnętrzny tej rośliny.
1. Na podstawie mapki ustalcie, w której części Polski pospolicie występuje ta roślina w środowisku naturalnym.
 2. Wykonajcie plakat, na którym uwzględnicie:
 - cechy charakterystyczne Waszego eksponatu rośliny (szpilki, szyszki, wygląd zewnętrzny oraz występowanie).

Wykonaj zadania:

1. Przeczytaj tekst.
2. Obejrzyj gałązkę

Zwróć uwagę na:

- wygląd igieł,
 - wygląd szyszek
1. Ustal nazwę tej rośliny.
 2. Zobacz na mapce, gdzie występuje ta roślina.
 3. Wspólnie z kolegami wykonaj plakat.

Na wykonanie zadania macie 15 minut.

Upraszczanie poleceń

Zadanie matematyczne:

Na fermie dla 10 tysięcy kur niosek potrzeba codziennie 1,2 ton paszy. Ile kilogramów paszy zjada dziennie jedna kura ?

Uprozczone zadanie matematyczne:

(dołączony słowniczek lub pismo obrazkowe)

10 000 kur zjada codziennie 1,2 t karmy.

Ile kg karmy zjada codziennie 1 kura ?

Zadanie matematyczne: W hurtowni „Modna Pani” 9 żakietów kosztuje 1224 zł. Tyle samo kosztują 3 płaszcze. Ile zapłacimy w tej hurtowni za 5 żakietów i 5 płaszczy?

Zadanie ilustrowane:

9		= 1224 zł	3		= 1224 zł
Ile zł 5		i	5		?

Przykłady kryteriów

Wersja A

kartkówka z matematyki (wzory na pola czworokątów)

- przeczytaj zadanie ze zrozumieniem, wykonaj rysunek i oznacz dane,
- dobierz do zadania odpowiedni wzór,
- prawidłowo zaplanuj rozwiązanie,
- podstaw dane i wykonaj prawidłowo obliczenia,
- zapisz odpowiedź.

Wersja B

kartkówka z matematyki (wzory na pola czworokątów)

- przeczytaj zadanie ze zrozumieniem,
- wykonaj rysunek,
- oznacz dane,
- dobierz do zadania odpowiedni (właściwy) wzór,
- zaplanuj rozwiązanie,
- podstaw dane,
- wykonaj prawidłowo obliczenia,
- zapisz odpowiedź.

